

Öndunarfærasýkingar

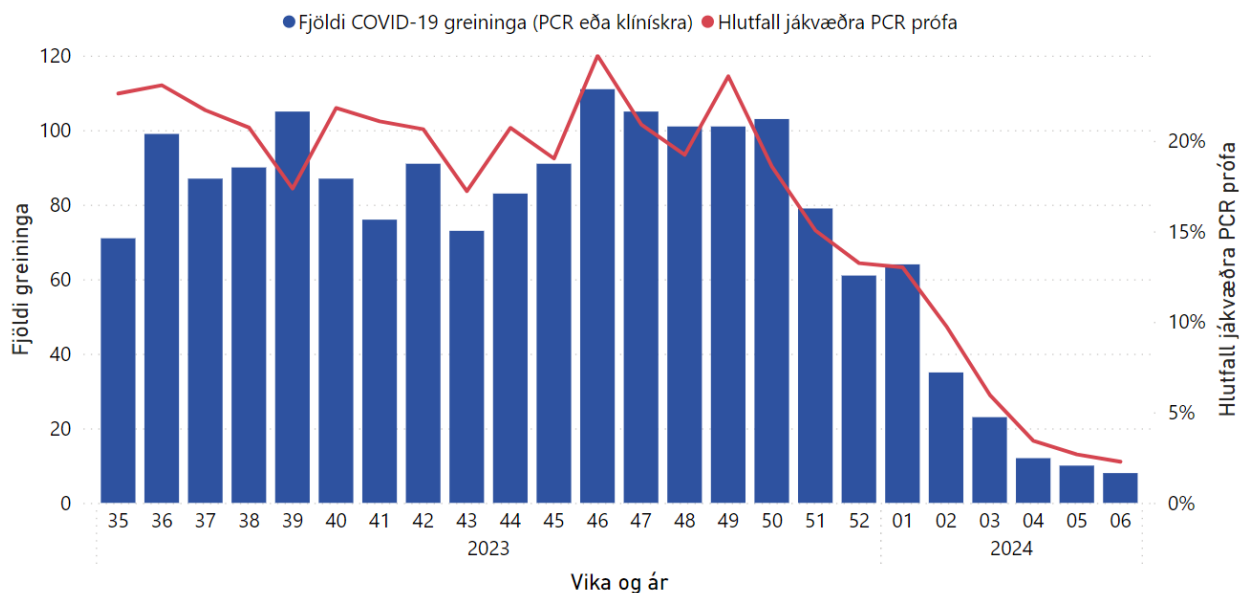
Vika 6

5. – 11. febrúar 2024

Embætti landlæknis
Sóttvarnalæknir

COVID-19 (SARS-CoV-2)

Greiningum á COVID-19 fer áfram fækkandi og fá tilfelli greindast þessa dagana. Í sjöttu viku ársins 2024 greindust átta einstaklingar með COVID-19 (með PCR-prófi eða klínískri greiningu). Hlutfall jákvæðra PCR-prófa af heildarfjölda prófa var rúm 2% í viku 6 (mynd 1).

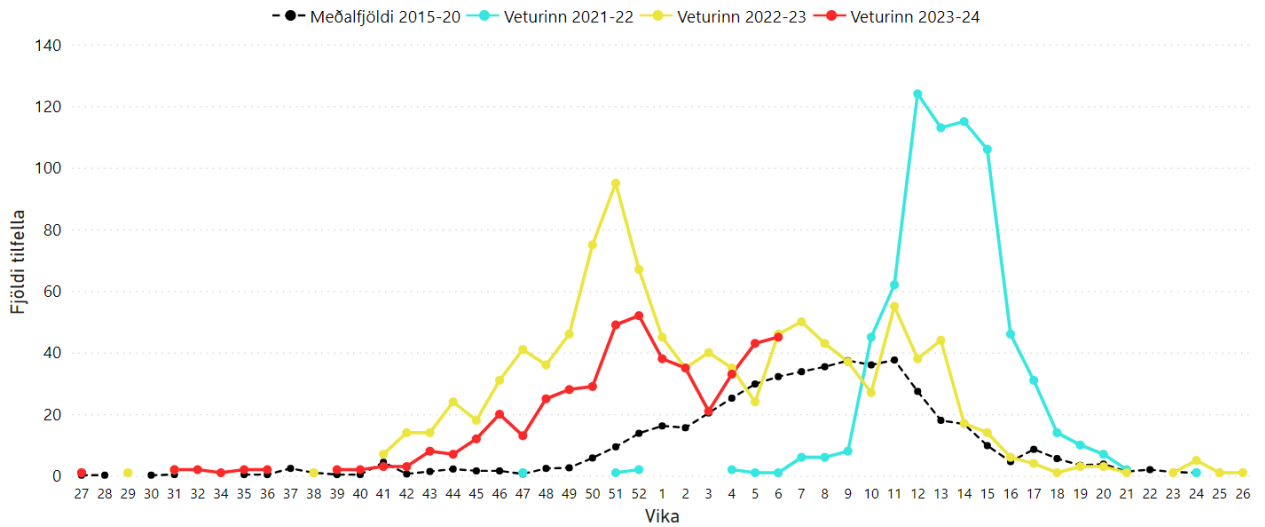

Mynd 1. Vikulegur fjöldi einstaklinga sem greindist með COVID-19, annaðhvort með PCR-prófi eða klínískri greiningu (vinstri ás), og hlutfall jákvæðra COVID-19 PCR-prófa af heildarfjölda prófa (hægri ás) veturinn 2023–2024 (frá viku 35 2023, um mánaðamótin ágúst–september).

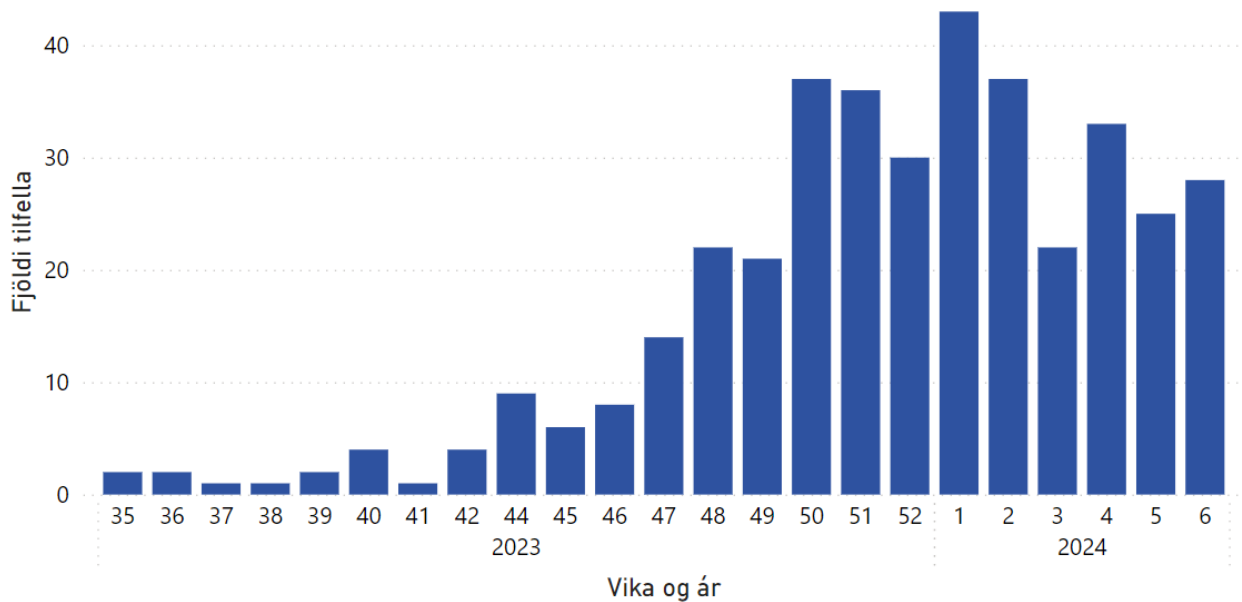
Inflúensa

Greiningum á **staðfestri inflúensu** (greining með PCR-prófi) fjölgaði í síðustu viku eftir að hafa fækkað í upphafi ársins 2024. Í sjöttu viku ársins greindust 45 einstaklingar með staðfesta inflúensu (mynd 2). Af þeim greindist 31 einstaklingur með inflúensustofn A(H1)pdm09 og 14 með inflúensustofn A(H3).

Klínískum greiningum á inflúensu eða „flensu“ (greiningar læknis án rannsóknar með PCR-prófi) hefur hefur fækkað frá upphafi ársins 2024 en sveiflur hafa verið á milli vikna (mynd 3). Í síðustu viku var fjöldinn svipaður og vikuna þar á undan.

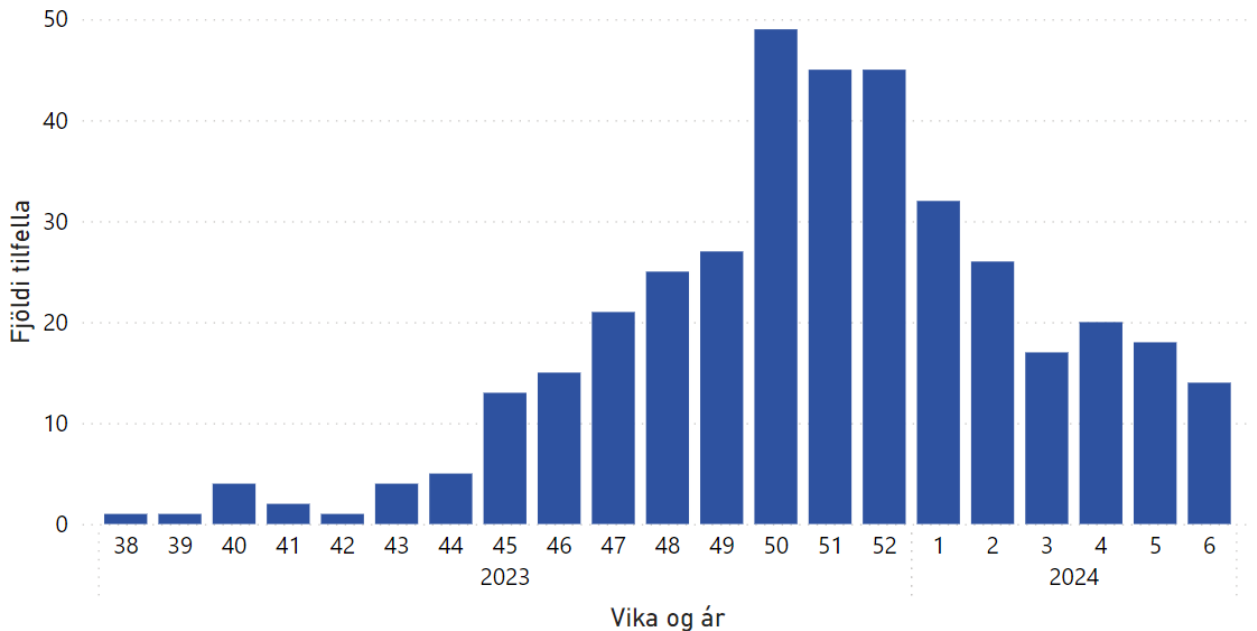
Mynd 2. Fjöldi einstaklinga með staðfesta inflúensu eftir vikum veturinn 2023–2024 og síðastliðin tvö flensutímabil samanborið við meðaltal síðustu fimm flensutímabila þar á undan (2015–2020). Athugið að veturinn 2020–2021 greindist ekkert tilfalli af inflúensu.

Mynd 3. Vikulegur fjöldi klínískra greininga á inflúensulíkum einkennum veturinn 2023–2024.

RSV og aðrar öndunarfærasýkingar

Greiningum á **RS-veirusýkingu (RSV)** hefur fækkað frá áramótum. Í viku 6 greindust 14 manns með RSV (mynd 4), þar af eitt barn undir eins árs aldri. Af öndunarfæraveirum, öðrum en influensu og RSV, greindust í viku 6, flestir með aðrar tegundir kórónuveira en SARS-CoV-2. Frekari upplýsingar um greiningar á öndunarfæraveirum má sjá á [vef sýkla- og veirufræðideildar Landspítala](#) (undir veirugreiningar).

Mynd 4. Vikulegur fjöldi greindra RS-veirusýkinga veturinn 2023–2024.

Mislingar og hettusótt

Í viku 5 árið 2024 **greindist eitt tilfelli af mislingum**, það fyrsta hér á landi síðan árið 2019. Ekki var hægt að staðfesta hvort viðkomandi var bólusettur. Mislingar eru bráðsmitandi skæður veirusjúkdómur sem smitast með úðasmiti frá öndunarvegi. Algengast er að smitaðir einstaklingar fái einkenni 10–12 dögum eftir smit en einkenni geta komið fram 1–3 vikum eftir smit. Þau sem hafa verið bólusett fyrir mislingum eða fengið mislinga áður smitast mjög ólíklega en ef það gerist eru einkenni oftast væg. Óbólusettir eru hins vegar í áhættu fyrir smiti og alvarlegum veikindum og fylgikvillum. Bólusetning gegn mislingum er örugg og veitir langtímavörn gegn sjúkdómnum. Ekki hefur greinst annað tilfelli mislinga þegar þetta er birt. Sjá frekari upplýsingar um mislinga á [vef embættis landlæknis](#).

Í viku 5 **greindist einnig eitt tilfelli af hettusótt**, það fyrsta hérlendis síðan árið 2020. Viðkomandi var ekki með skráða bólusetningu. Hettusótt er bráð og mjög smitandi veirusýking sem leggst oftast á börn en fullorðna. Veikindi eru yfirleitt ekki mikil og ganga oftast fljótt yfir en sýkingin getur valdið alvarlegum fylgikvillum sérstaklega hjá unglungum og fullorðnum. Einstaklingar sem eru óbólusettir eða hafa ekki fengið hettusótt áður geta smitast af hettusótt. Þau sem fá hettusótt fá hana yfirleitt aðeins einu sinni á ævinni. Bólusetning gegn hettusótt er skilvirkasta vörnin. Sjá frekari upplýsingar um hettusótt á [vef embættis landlæknis](#).

Bólusetning með bóluefninu MMR sem gefið er við 18 mánaða og 12 ára aldur, sem hluti af almennum barnabólusetningum, gefur mjög góða vörn gegn mislingum, hettusótt og rauðum hundum.

Tilmæli um bólusetningu gegn mislingum, hettusótt og rauðum hundum ([bóluefni MMRvaxPro](#)):

- Börn sem eru á komin á tíma fyrir bólusetningu með MMR bólusetningu (18 mánaða eða eldri með engan fyrri skammt og 12–17 ára með einn eða engan fyrri skammt).
- Börn 6–18 mánaða sem stendur til að ferðist út fyrir landsteinana á næstu vikum. Sjá einnig [frétt á vef embættis landlæknis](#). Athugið að fyrir börn yngri en 12 mánaða við fyrstu bólusetningu er mælt með öðrum skammti 18 mánaða (og 12 ára).
- Fólk á leið í ferðalög, fætt hérlendis 1975–1987 sem á ekki skráða MMR bólusetningu eða fætt erlendis og veit ekki hvort hefur fengið mislinga né bólusetningu.
- Fólk á leið í ferðalög, fætt 1988–2022 sem ekki hefur verið bólusett skv. [íslenskri áætlun um almennar bólusetningar](#) og á ekki gögn um bólusetningu erlendis.

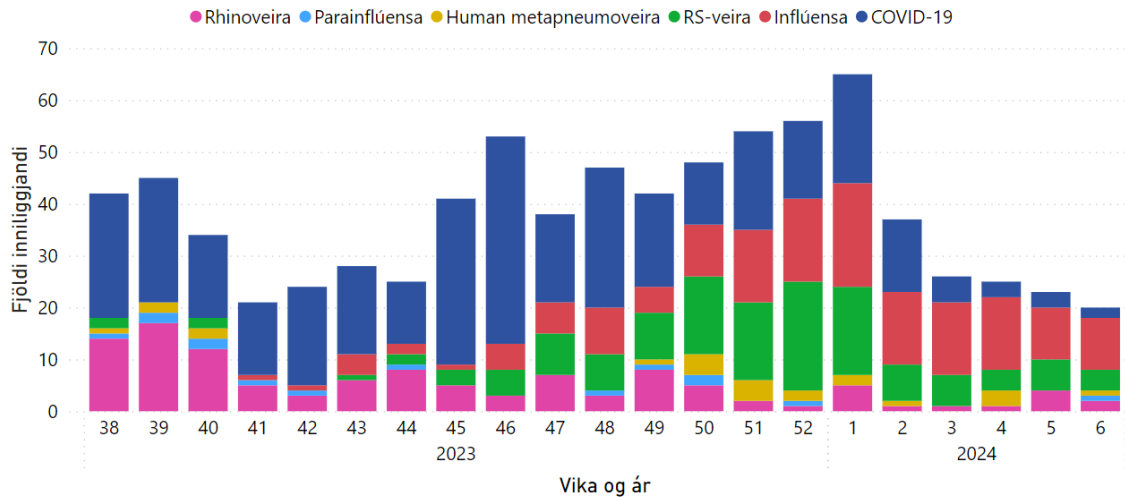
Þau sem eru ekki viss hvort falli undir tilmæli eða hafa aðrar spurningar geta leitað til heilsugæslu, netspjall Heilsuveru eða hringt í símanúmerið 1700.

Ekki er mælt með bólusetningu gegn mislingum, hettusótt og rauðum hundum fyrir þá sem eru fæddir fyrir 1970 en almennar **frábendingar** eru:

- Börn yngri en 6 mánaða gömul.
- Barnshafandi einstaklingar.
- Ónæmisbældir einstaklingar – ef vafi þarf að ráðfæra sig við sinn lækni.
- Gelatínofnæmi.
- Þau sem eru þegar bólusett með 2 skömmtum af mislingabóluefni og starfa ekki í bráðaheilbrigðisþjónustu.

Innlagnir á sjúkrahús

Fjöldi einstaklinga sem greinist með öndunarfæraveirusýkingu í eða við innlögn á Landspítala í viku hverri hefur fækkað frá áramótum. Í viku 6 voru 20 einstaklingar innliggjandi með eina af þeim sex algengustu öndunarfæraveirusýkingum sem greinast á spítalanum. Af þeim voru 10 manns með inflúensu, þar af helmingur einstaklingar 65 ára eða eldri. Fjórir einstaklingar greindust með RSV, þar af eitt barn undir eins árs aldri. Tveir einstaklingar greindust með COVID-19, báðir 65 ára eða eldri (mynd 5).

Mynd 5. Fjöldi innlagðra einstaklinga með öndunarfærasýkingar veturinn 2023–2024. Gögn frá Landspítala.

Samantekt

Fjöldi innlagðra einstaklinga með öndunarfærasýkingu á Landspítala í viku hverri hefur fækkað frá áramótum. Fjöldi greininga á COVID-19 og RSV hefur einnig farið fækkandi frá áramótum en fjöldi inflúensugreininga jókst aðeins á ný í síðustu viku. Langflest greind tilfelli af inflúensu þennan veturinn hafa, enn sem komið er, verið af inflúensustofni A. Bæði mislingar og hettusótt hafa borist til landsins nýverið. Ekki er útséð um útbreiðslu frá þessum tilfellum. Bólusetningaáttak er yfirstandandi hjá heilsugæslunni til að draga úr áhrifum beggja atvika, fyrst og fremst á höfuðborgarsvæðinu.

Staðan í Evrópu

Enn er mikið um inflúensu í Evrópu samanborið við COVID-19 og RSV. Mest greinist af inflúensustofni A(H1N1)pdm09. Fjöldi greininga á COVID-19 er á niðurlæið eða í lágmarki í flestum löndum. RSV greiningar eru almennt á niðurlæið en greiningum fjölgar í einhverjum löndum. Í vetur hefur borið á **aukningu á greindum öndunarfærasýkingum af völdum *Mycoplasma pneumoniae***.

Greiningar á mislingum **jukust margfalt í Evrópu á árinu 2023** eftir fá tilfelli á tímum COVID-19 faraldursins. Flest tilfelli voru meðal barna yngri en 5 ára. Stórar hópsýkingar hafa brotist út, m.a. í Bretlandi, Austurríki, Rúmeníu og Frakklandi en í flestum löndum er bólusetningarþátttaka undir 95% markmiðinu. Meirihluti smitaðra var óbólusettur (75%) en hins vegar var bólusetningarstaða margra fullorðinna óþekkt. Í flestum löndum eru börn yngri en 12 mánaða ekki bólusett við mislingum. **Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin (WHO)** hefur vakið athygli á aukningu mislinga í heiminum. Sjá einnig frekari upplýsingar um stöðuna í Evrópu **á vef Sóttvarnastofnunar Evrópusambandsins (ECDC)**. Búist er við áframhaldandi dreifingu mislinga í Evrópu árið 2024 en mislingar eru líklegastir til að vera í dreifingu síðla veturs og á vorin.

Sóttvarnir

Full ástæða er til að sinna persónulegum sóttvörnum til að draga úr líkum á að smitast og á að smita aðra. Við minnum öll á að:

- Fylgja tilmælum um bólusetningar.
- Halda sig til hlés í veikindum.
- Forðast umgengni við ung börn og aðra viðkvæma ef með einkenni.
- Hylja nef og munn við hósta og hnerra.
- Sinna reglulegum handþvotti.
- Nota grímu við ákveðnar aðstæður eins og á heilbrigðisstofnunum þ.m.t. biðstofum.
- Lofta út.

